

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

69. ÅRGANG

19. JANUAR 1957

A V I N N H O L D E T :

KIRKEÅRET I DAGLIGLIVET - KATOLSK SOSIALLÆRE SETT
UTENFRA - BLIKK PÅ TIDEN - LEIF KAYSERS KIRKE-
MUSIKK - JESUITTER I NORDISKE HÆRER - NY DOMI-
NIKANER-PROVINSIAL FOR NORDEN - MINDRE INN-
LEGG OG NOTISER - NYTT FRA DEN VIDE VERDEN

NR
2

NESTE NUMMER KOMMER 2. FEBRUAR 1957.

Tanker til Den universelle bønneuke og de kristnes gjenforening

18.—25. januar

Den hellige kommunion er det sterkeste enhetsbånd mellom de kristne. Alle kristne utgjør jo sammen med Kristus et mystisk legeme. Jo intimere de enkelte lemmer blir inforlemmet i Kristus, dess intimere blir de også knyttet mellom seg, slik at Eukaristien i sannhet er den kristelige enhets sakrament.

Alt i de ytre symboler kommer denne enhet til uttrykk: brødet og vinen som symboler for enheten. Liksom brødet blir tillaget av mange små korn og vinen presset ut av de mange små druer, «slik er også vi, de mange som spiser av dette ene brød, ett legeme». Men da det ene brød som vi spiser av er Kristi legeme, så blir også den fullendte enhet av de enkelte lemmer med Kristus til den fullendte enhet mellom alle lemmer.

Da enheten i den hellige offerhandling og den hellige kommunion er den mest virkelige og fullkomne realitet, så er den også den største og mest virksomme årsak til uselvsk og innerlig kjærlighet mellom de kristne. Enheten med Kristus må åpenbare seg ved oppriktig og dådkraftig nestekjærlighet. Nestekjærlighet er dagens plikt for dem som har mottatt hans kjød og blod som er hele legemets hode, slik at Kristi livskraft fra de enkelte lemmer går over til hele organismen.

Fra biskop dr. Mangers «Komme ditt rike».

Biskop dr. Jac. Mangers:

«KOMME DITT RIKE»

En samling av hyrdebrevne 1932—1956.

Med et tillegg tilegnet Ordenssøstrene.

314 sider. — Kr. 7.00 (hft.).

Bestillinger og løssalg:

KATOLSK BOK- OG BLADSENTRAL,
Akersv. 5, Oslo.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
St. Josephs Institutt	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	
St. Dominikus kirke	
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	} Bergen
Sta. Katarinahjemmet	
St. Pauls Kirke	
Moderhuset	
Florida Sykehus	
Øyenklinikken	
St. Josephs Hosp., Drammen	
St. Torfinns Klinik, Hamar	
S. Elisabeth Inst., Hamarfest	
St. Theresia kirke, Hønefoss	
St. Franciskus Hosp., Hønefoss	

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 66 - Service: 56 35 92

TIL VÅRE ABONNENTER!

Vennligst benytt det innbetalingskort som finnes vedlagt dette nummer, og send oss kontingenten! Vi takker på forhånd, og takker de abonnenter som allerede har betalt for 1957.

St. Olav's eksp.

LEILIGHET SØKES

av nygift par. Realist fast ansatt Universitetet Blindern. Beste ref. Tlf. 44 04 44, ell. bill. mrk. Katolikker i St. Olav's eksp.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 20. JANUAR: 2. sønd. etter Herrens Åpenbaringsfest. Ep. Rom. 12, 6—16 Ev. Joh. 2, 1—11. **Mandag:** Agnes, jomfru og mart. **Tirsdag:** Vincent og Anastasius, martyrer. **Onsdag:** Raymond av Penafort, bekj. **Torsdag:** Timoteus, bisk., mart. **Fredag:** Apostelen Pauls omvendelse. **Lørdag:** Polykarp, bisk., mart.

SØNDAG 27. JANUAR: 3. sønd. etter Herrens Åpenbaringsfest. Ep. Rom., 2, 16—2k. Ev. Matt. 8, 1—13. **Mandag:** Peter Nolasus, bekj. **Tirsdag:** Frans av Sales, bisk., bekj., kirkelærer. **Onsdag:** Martina, jomfru, mart. **Torsdag:** Johannes Bosco, bekj. **Fredag:** Ignatius, bisk., mart. **Lørdag:** Marias lysmesse.

SØNDAG 3. FEBRUAR: 4. sønd. etter Herrens Åpenbaringsfest. Ep. Rom. 13, 8—10. Ev. Matt. 8, 23—27.

Er De oppmerksom på at Deres innbo i dag koster 3 ganger så meget som i 1940.

Er forsikringssummen tilstrekkelig?

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00

OSLO

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER I KATOLSKE KIRKER OG KAPELLER I NORGE

O LO KATOLSKE BISPEDØMME:	Stille messe	Høy-messe
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 1. Biskopen og prestegården 425287. Sogneprestkontoret 414161	7.00 8.30 9.45 m. eng. pr.	11.00
St. Hallvard kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 680868	8.00 19.00	10.30
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggt. 15, tlf. 442324	8.15 9.30 m. fr. pr.	11.00
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 558121	—	8.30
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 380287	—	9.30
Lunden kapell, Trondheimsv. 309, tlf. 37 78 68	—	8.15
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 2209.	8.00	10.45
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15410.	8.00 9.00	10.30
Marias Minde, Nyland	—	—
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 2019	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.00	10.30
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgaten 113, tlf. 23751	8.00	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 7, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgars kirke, Kirkegaten 3, tlf. 4225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kapell, Halvdansgt. 5, tlf. 712378	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50793	7.45	10.30
STABEKK: Jesu Hjerter kapell, Nyveien 17, tlf. 537735	8.40	10.40
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25534	8.00	10.30
SYLLING: St. Hallvards kapell, tlf. 9028 (Drammen)	—	9.00
TØNSBERG: St. Olavs kapell, Sandefjordgt. 1, tlf. 12238	8.00	10.45
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegrd. tlf. 21214	8.30 19.00	11.00
St. Elisabeth Hospitals kapell, Ila, tlf. 20220	6.30	9.15
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kapell, Lars Guttormsensgt. 68, tlf. 2779	7.30	10.30
MOLDE: St. Sunniva kapell, Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	10.30
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94. Biskopen og prestegrd. tlf. 314.	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 63	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392	— 19.00	10.30
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaktør: dr. theol. Ivar Hansteen Knudsen

Redaksjon, ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo

Kontortid: 9—16. Mandag og lørdag 9—13. - Tlf. 42 37 43

Boligtelefoner: Redaktøren 42 37 43. - Red.sekr. Kirsten Rydberg 60 86 37

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene): Kr. 18 pr. år - Kr. 9 pr. ½ år. Utlandet kr. 20.

Annonser: 8 dager for utg.-dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 159 86.

Kirkeåret i dagliglivet

Begrepene «kirkeår» og «liturgi» står som kjent i nær forbindelse med hinannen. Så nær er denne forbindelse at titelen på det emne som her skal behandles kanskje heller kunne utvides til å lyde: «Betydningen av kirkeårets liturgi for det praktiske liv». Men da må vi også med en gang fastslå hva vi i denne sammenheng mener med liturgi. Ordet liturgi dekker nemlig over et nokså uensartet innhold. Til sine tider er liturgi en vitenskap. Snart forekommer den som en uoverskuelig mengde av riter og forskrifter og unntagelser som bare spesialister kan finne frem i. En annen gang er liturgi gjenstand for en forskning som forsøker å klarlegge dens historiske utvikling ned gjennom tidene og i de forskjellige kirker og land. En tredje gang er det tale om liturgien innenfor et mer begrenset område. Så f. e. i det magistrale to-bindes verk om Messens liturgi som pater J. A. Jungmann, S. J. ga ut på Herders forlag, Wien 1949 under titelen «Missarum Sollemnia».

Vi må imidlertid anlegge en hel annen synsvinkel. Vårt ord «liturgi» kommer fra det greske verbum *leitourgeo*, som betyr «å besørge offentlige statsanliggender». *Leitourgia* ville da i profan mening si «statsforvaltningen». Som mange andre ord ble også *leitourgia* kristne, og gikk over i kristen sprogbruk, for da å betegne: «Kirkeforvaltningen», «levittens prestetjeneste» og «prestenes og folkets tjeneste». Altså: hele den synlige Kirkes offisielle gudsyndyrkelse.

Men Kirken kan ikke skilles fra Kristus: den er hans legeme. Og derfor er liturgi uendelig meget mer enn det som prest og folk gjør. Liturgien er oppfylt av Kristi egen frelsergjerning. Vi skal derfor ikke beskjefte oss med liturgi som vitenskap, men se på den som et instrument i vår helliggjørings tjeneste. Vi skal se på liturgien som den levende og den mest direkte kontakt med Frelseren og frelsen, med Kristus og Kirken. Vi skal se på den som både Kristi og Kirkens tjeneste, og på hvilke rytmer denne tjeneste får, hvilke idéer den etter hvert utvikler i årets løp. Senere må vi da søke å klarlegge hvordan kirkeårets rytmer og idéer kan og må ha sin innflytelse og sette sitt stempel på innholdet av vår livsanskuelse, og på rytmen i vårt daglige liv, utenfor gudstjenesten og utenfor kirkebygningen. Kort sagt: Kirkeårets liturgi må være en fast rekke støttepunkter for hva vi kan kalle dagliglivets liturgi.

Hvis vi nærmer oss kirkeårets liturgi fra den retning, blir den til en bro mellom vår *trosviten* og vår *trosbekjennelse*, mellom Guds Rike inne i oss, og Guds Rike som den synlige virkelighet vi bærer ut i verden. Da trer den ikke lenger frem som en nok ærverdig, men mer eller mindre ufruktbar rest fra gamle dager. Nei, da oppdager vi på nytt liturgiens vesentlige plass i Kirkens liv, og dens inspirasjon for vår katolske eksistens.

KIRKEÅRETS DOBBELTE VIRKELIGHET, DEN LÆREMESSIGE OG DEN SAKRAMENTALE

Det er påfallende hvilken omsorg kunstnere i middelalderen la for dagen når de utførte sine evangelie-håndskrifter. Selve teksten, og senere miniatyrene, vitner om den største ærefrykt for Guds Budskap til menneskene, og om det åpne, barnlige og hengivne sinnelag det ble tatt imot med i takknemlig beundring.

Men ikke nok med det. Også bokens ytre ornametikk, hele dens utseende skulle vitne om dens hellige innhold. Det er en opplevelse, i en eller annen samling av gammel kirkekunst, plutselig å få øye på et av disse vidunderlige omslag for en Messe- eller Evangeliebok til bruk for gudstjenesten i en større kirke. De er gjerne utført i sølv og gull, overdådig smykket med edelstener. Ofte fremstiller de en majestetisk Kristus-skikkelse i lav-relieff. I hvert fall er det sørget for at ingen kunne ta feil av at dette var en *hellig bok*.

Og boken var hellig på grunn av sitt innhold og sin bestemmelse. Fra perm til perm handler den om ett bestemt emne, nærmere bestemt om en Person. Evangelarium og Missale inneholder Kristi Budskap, og budskapet om Kristus. Den som leser av den, forkynner Kristus; den som hører lesningen, tar imot Kristus.

Fremskrittet og boktrykkerkunsten har bragt oss den uvurderlige gave, at også menigmann kan eie en messebok og en Bibel. Men vi savner den innstilling som gir kunstnere oppdrag og anledning til å utføre missaler og evangeliebøker med den samme omsorg, de samme materialer og den samme personlige engasjering som f. e. en tabernakeldør og en nattverdskalk. — Og hva oss selv angår: en messebok og et Ny Testamente er ingen papirfille som man lar slenge omkring og som man putter skjevt og dypt ned under lommeørkleet. Også i mindre ting må vi vise pietet overfor en bok og en tekst som lærer oss om Kristus og hans mysterier. Det er fremdeles innholdet det kommer an på.

Og her er vi egentlig allerede på terskelen til sakens kjerne. Relasjonen mellom kostbare evangeliebøker, pietet overfor en messebok og kirkeårets liturgi er ikke av tilfeldig, men av vesentlig art. Og det er meget viktig at vi hele tiden holder fast ved dette i våre betraktninger: at de nemlig, hver på sin måte, fører oss inn til selve sentrum i vårt religiøse liv: Kristi Person, og den livgivende enhet med ham og med hverandre i ham.

Hele liturgiens, og dermed kirkeårets levende, bærende kraft og sentrum, er Nattverden. Midt under forvandlingsordene over kalken, legger Kirken plutselig disse beundrende ord i prestens munn «mysterium fidei — troens mysterium».

Rundt nattverden står de andre Sakramenter (sakrament-mysterion), og Bibelen og Tradisjonen, Guds inspirerte og overleverte Ord. Omkring disse grunnelementer har tiden, fromheten, slektens hengivenhet utkrystallisert seg i bønn og melodi, farge og bevegelse, i et avbalansert forsøk på å fortelle det utsigelige, å forestille det usynlige.

Hele kirkeåret igjennom er liturgien et skrin, et gullbeslag rundt nattverdets hellige virkelighet, dvs. rundt Kristus, med alt det han er og har å si. Liturgien er der, for å veilede våre tanker, forat ingen skal ta feil av at her dreier det seg om «sacramenta», mysterier. Men den er mer. Kirkeårets liturgi gir ikke bare uttrykk for mysterier. Den innbefatter dem også, og bringer dem innenfor rekkevidden av vår mottagelsesevne. — Kristi Person er et mysterium: Hans personlighet bunner i Treenighetens liv og dimensjoner, og ved sin menneskenatur er han likevel en av oss. I Credo bekjenner vi vår tro på den Hellige Kirke, på linje med de andre punkter i trosbekjennelsen. Kirken er et mysterium fordi den er Kristi Legeme, den er Kristus som fortsetter sitt virke i tid og rom. — Kirkeårets liturgi er det mest umiddelbare utslag for Herrens fortsatte aktivitet i sine troende, den er en vesentlig del av Kristi og Kirkens liv, og derfor er den selv også et mysterium. «Å feire de hellige mysterier» er et klassisk uttrykk for vårt forflatete «å gå i kirken» «å gå i messen» «å overvære gudstjenesten». Og det: «å feire de hellige mysterier» gjelder ikke bare Eukaristien, som let helligste av de kristne mysterier, men hele liturgien, hele kirkeåret i alle dets sjatteringer er «de hellige mysterier». Hva det ligger bak, og hvilke konsekvenser det har, kommer vi senere inn på.

Kirkeåret — *Kirkens år* — er altså en krans av hellige mysterier rundt selve det sentrale mysterium: Jesus Kristus, Gud-Mennesket. Dette skal vi nå se nærmere på, idet vi først betrakter Kirkeåret som Kirkens store undervisningsmetode om Kristusmysteriet, og etterpå Kirkeåret som et direkte møte med Kristus i hans mysterier.

KIRKEÅRET SOM KIRKENS STORE UNDERVISNINGSBOK OM KRISTUS-MYSTERIET

Pius XI. kaller liturgien «det viktigste organ for Kirkens alminnelige forkynnelse... Kirkens undervisningsmetode».

Kirkeårets vesen er, som allerede nevnt, et mysterium, fordi den innebærer Kristus og bringer ham til oss. Vi må imidlertid ikke glemme kirkeårets mest iøynefallende — skjønt altså mindre viktige — funksjon: å være Kirkens store undervisningskurs, så lettfattelig at man kan forklare hovedinnholdet for småbarn, så overordentlig rik at man aldri kan absorbere det helt. Kirkeåret er både elementær innføring i troens mysterier for nybegynnere, og en uuttømmelig håndbok i katolsk praksis for viderekomne.

Og merk vel: Kirkeåret går rett på saken. Kirken har ikke begynt sin fremtreden i verden med prekener og avhandlinger om skjærsild, Mariavyrdnad, pilegrimstog eller relikvier. De er kommet i annen omgang, og kan heller ikke forstås løsrevet fra det sentrale. Og dette sentrale gjør Kirkens undervisningsår oss stadig oppmerksomme på. Det er: Kristi Person,

Kristi levnet, Kristi kongedømme, og fortsettelsen av alt dette i Kirken.

Liturgien fører oss inn i og meddeler oss: kjennskap til Kristus, livsenhet med Kristus, enhet med hverandre i Kristi-Legemet. Det er det viktigste. Og det er først og fremst disse virkeligheter som danner grunnlaget for vår livsanskuelse og for vårt daglige liv som katolikker på alle områder, både som enkeltmennesker og som medlemmer av en familie og et samfunn.

Kirkeåret belærer oss alle om det bærende element i et *liv* som katolikk. Og samtidig angir det derved vår holdning overfor annerledes troende og ikke-troende. Det skulle være en selvfølge, når man spør oss ut om avlat og dårlige paver, å gjøre vedkommende oppmerksom på at han går en lang og temmelig nytteløs omvei. Men det har vi først rett til, når vi selv, med kirkeåret, lar hovedsak være hovedsak i vårt daglige liv — når vi selv, i vårt private og i vårt familie-liv, lar hele resten finne sin plass rundt Kristus og Kirken, Kirken og Kristus. Kirkeårets stor trekk er gjennomvevet av fester til ære for Guds Mor og andre helgener, og av særskilte merkedager. Men de kommer i annen rekke. Og der skulle vi da lære — og ta konsekvensen av det — at for en katolikk står Alteret, Bibelen, og Den apostoliske tradisjon på æresplassen i kirken. Maria-staten og martyrenes relikvieskrin er å finne i sidekapeller, meget pene sådanne, men *sidekapeller*. Dette er ingen nedvurdering. Det er tingenes rette orden.

«SOM MAN BER, SLIK TROR MAN.»

Kirkeårets liturgi er altså en ordnet fremstilling av troens store mysterier, og dermed hovednorm for vår oppfatning og vår praksis. Slik er det å forstå at Pius XI kaller liturgien «det fremste organ for Kirkens magisterium — Kirkens alminnelige læreembete». Det er ikke så lett å fastslå hva Kirkens alminnelige læreembete egentlig er og hva det omfatter, siden det ikke har noe bestemt talerør, i motsetning til den ekstra-ordinære læreaktivitet, som kommer til uttrykk i kirkemøtenes beslutninger og i de pavelige definisjoner. Det mest forhåndenliggende er derfor, at man søker denne alminnelige læremyndighets uttalelser i kirkefedrenes skrifter, hos teologene, og i biskopenes samstemmige oppfatning. Denne fremgangsmåten er korrekt og, hvis man kommer til klarhet, tilforlatelig. Den store vanskelighet er her imidlertid å finne ut, hva som er offisiell lære og hva privatmening, hva som er tidsbetont og preget av omstendigheter og miljø, og hva som er almengyldig, — katolsk tro i dens virkelige betydning.

Der byr kirkeårets liturgi på den store fordel at den er et virkelig fellesforetagende. Der uttrykker vi oss alltid i flertall. Utvalget av de bønner som omringer bibeltekstene og Sakramentenes forvaltning er ikke først og fremst privatbønner som svarer til enkeltes følelser og behov, men et utslag av slektenes og århundrenes fromhet. Hele kirkeåret er den mest rene og pålitelige måte å overveie Skriften og Kristi frelsesverk på, slik som Kirken hele historien igjennom har praktisert det og lært det. Kirkeårets betraktninger er den klassiske gjengivelse av Kirkens *tradisjon*. Med god grunn er derfor sagt

Det er ganske interessant å lære den katolske kirkes «offisielle» syn på de sosiale og økonomiske problemer i politikken å kjenne. I en tid da stadig større deler av verden blir trukket inn i den industrielle utviklings malstrøm, en tid da mennesker som i århundrer har levet på sultens terskel, står i begrep med å gå til et voldsomt angrep på Vestens levestandard kan det være nyttig å forsøke å sette seg inn i Romerkirkens teoretiske formulering av hva den mener gir løsning på de sentrale problemer i politikken.

Mange vil kanskje svare at det er da meget enkelt å forstå hva katolikkene mener om disse tingene. Se bare på de land hvor den katolske religion er den «offisielle» og konstater all elendigheten, se bare på historien og prøv å finne ut om vi noen gang har hørt om pavekirken som fattigfolks forsvarer.

Dette kan høres besnærende, men er dessverre litt for enkelt. For det første er det ikke Den katolske kirke som har skylden for at enkelte land — hvor paven er den øverste religiøse hyrde — ikke er kommet på høyde med andre hvor den protestantiske religion tilfeldigvis er folkets. Dette skyldes et langt mer komplisert årsaksforhold enn vi kan komme inn på her, det får være nok å nevne at geografisk beliggenhet og råstoffressurser er blant de viktigste bestemmende faktorer. For det andre er jeg ikke så sikker på at «vi» har fått de rette — om overhodet

med henblikk på liturgien: «Lex orandi, lex credendi», dvs. «slik man ber, tror man også», eller: «det man uttrykker i bønn, det er det man tror på».

Kirkeåret er ikke til for å fastslå eller presisere troen og åpenbaringen, men for at vi kan besinne oss på det Overleveringen og Skriften lærer oss om frelsen. Kirken ber og leser ikke for å overbevise seg selv, men for, stående for Guds åsyn, å lovprise, å forstå bedre, å fatte sammenhengen — for stadig å stille seg overfor sitt guddommelige eksempel og dermed overfor sin leveregel, overfor sin norm for handling, 24 timer i døgnet.

Dette hele blir ennu klarere hvis vi tenker på, at det ikke bare er den «høytidelige lærende Kirke» — som det heter — som har ordet i kirkeårets liturgi. Her finner også Biskopenes hyrdebrev og det levende, talte Gudsord sin plass innenfor den samme ramme som Bibelen og Den apostoliske overlevering og folkets «leitourgia», folkets offentlige gudstjeneste. Her er hele den hierarkiske kirke, hele Kristi-Legemet i høyeste aktivitet. Her taler alle i flertall, her hører alle etter, her ofrer alle, her tar alle imot.

A. Haeck.

Ovenstående er første del av et foredrag holdt av pastor André Haeck, Bergen, på Ungdomsforbundets Vinterskole i Oslo 16.12.1956. — Annen del følger i neste nummer.

noen — informasjonen om Kirkens innstilling til de sosiale og økonomiske problemer i verden i går og i dag. Det er her tale om *katolsk teori* slått fast av Kirkens høyeste myndighet — hva katolikker enkeltvis måtte mene om dette eller hint, behøver rimeligvis ikke være Kirkens syn på saken, mer ensartet er Romerkirken dog ikke. Det samme gjelder katolske politikeres praktiske politikk, også denne kan være helt utenom det vi må kalle katolsk sosialfilosofi.

Det var imidlertid ikke disse innvendingene jeg hadde tenkt å diskutere i denne artikkelen. Det som er av interesse i denne forbindelse er altså ikke katolsk politisk praksis, *men katolsk politisk teori*. Det er derfor nødvendig å finne frem til dokumenter som kan gi et utsyn over denne slik den er fremlagt av paven selv. Slike dokumenter har vi i encyklikaene *Rerum Novarum* og *Quadragesimo Anno* hvor paven Leo XIII og Pius XI har lagt frem Kirkens syn i klart utformede avsnitt, som enhver ville ha nytte av å lese. Det er i år henholdsvis 65 og 25 år siden den gang. Især fra 1891 til i dag har verden forandret ansikt, slik at Leo XIII neppe ville kjent seg igjen, et forhold som var en av årsakene til at pave Pius XI i 1931, på 40-års dagen for *Rerum* sendte ut sin hyrdeskrivelse *Quadragesimo Anno* som et nødvendig supplement og en videreføring av *Rerum Novarum*s tanker.

Jeg skal ikke her komme med noen altfor grundig gjennomgåelse av disse dokumentene, men bare forsøke å påvise likheten mellom det offisielle katolske syn og vår egen sosiale og økonomiske politikk i den moderne velferdsstat. Ja, man kan gjerne si at Kirkens program ligger alt for langt til venstre selv for mange norske velgeres standpunkt.

I *Rerum Novarum* understreker Leo XIII innledningsvis at paven med guddommelig fullmakt har rett og plikt til å blande seg inn i debatten på det politiske plan. Han peker på at arbeiderne som en følge av den voldsomme utvikling innenfor industrien, med hensynsløs åger og umettelig begjær etter vinning, ble stående fullstendig ubeskyttet overfor de rike og mektige i samfunnet. «Derved kunne et urimelig rikt fåtall legge et trelleåk på proletariatets uoverskuelige masse.» Han retter en skarp advarsel til de besittende klasser og understreker sterkt arbeidsherrens plikt til ikke å behandle arbeideren som en slave, men vise ærefrykt for mennesket. Selv om han også peker på arbeiderens plikter vis å vis sin arbeidsgiver og sitt arbeid, er det pavenes hensikt først og fremst å si arbeidsherrene noen betimelige ord.

Han gir klar anvisning på at det først og fremst er nødvendig å klippe klørne på hensynsløse og griske mennesker som utbytter og behandler arbeiderne som om de var en vare. Paven ønsker også, rimelig nok i løse trekk, å peke på en rekke praktiske tiltak for å bedre stillingen, som f. eks. at arbeidstiden må være avpasset etter arbeidets art slik at yrker som krever store anstrengelser og faktisk

er farlig for sunnheten, må få en kortere arbeidstid enn andre. Likeledes må arbeideren være sikret en rimelig tid for hvile og avspenning slik at han med fornyet kraft kan ta fatt på sitt yrke. Leo XIII sier at «enhver overenskomst uten denne forutsetning er umoralsk, da ingen har lov til å kreve eller gå med på at plikter overfor Gud eller en selv skal bli forsømt». Paven ser også farene ved den individuelle lønnsoverenskomst med den enslige arbeider på den ene siden og den mektige arbeidsgiver på den andre, og forbeholder arbeidsgiveren å gi sin lønnstaker det som rettelig tilkommer ham. I motsatt fall er arbeideren utsatt for en voldshandling som all rettferdighet gjør opprør mot. Han understreker at arbeideren er nødt til å selge sin arbeidskraft, derfor vil alltid bedriftsherren ha et overtak vis à vis den enkelte arbeider.

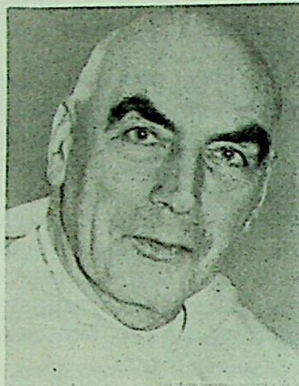
I Rerum Novarums § 35 peker Leo XIII igjen på den store kløften som eksisterer mellom de besittende og de eiendomsløse, og mener at om en så stor del av folket som mulig ble eiendomsbesittere ville dette føre til at avstanden mellom klassene svant inn og klassekampen mildnet. Paven understreker at *forutsetningen for dette er at arbeideren har en lønn som tillater ham en slik eiendomsanskaffelse.*

I § 38 uttaler Leo XIII de ord som etter min mening i én sum inneholder hele hans sosialfilosofi: «Det er nemlig kun en plikt å adlyde lovene *forsåvidt de er i overensstemmelse med sunn fornuft og derfor også med Guds evige lov.*» Pavens hyrdeskrivelse har ganske naturlig som hovedoppgave å vekke til live en sann og levende kristendom blant folkene. Han ønsker at livet skal leves etter Guds ord og med ham som det endelige mål. Derfor må retten gå foran vinning og religionen foran alt.

Førti år senere, i 1931, under ganske annerledes forhold, med en fryktelig verdenskrig i erindringen, med voldige arbeidskamper i øynene, sendte så pave Pius XI ut et tillegg og en videreføring av Rerum Novarum's idéer. Dette «*Quadragesimo Anno*», bringer naturlig nok ingen avvikelser fra hovedlinjene i Leo XIII's encyklika, tvertimot henter den sin vesentlige næring for en stor del nettopp fra forgjengeren. De endrede forhold tvinger imidlertid Pius XI til å gå videre, og derfor blir hans syn ofte mer radikalt enn Leos. Pius kan konstatere at tidene har forandret seg og man er blitt vitne til ting han mener for en stor del skyldes Rerum Novarum's tanker. Selv om det er ganske umulig å trekke slike slutninger med visshet, kan vi vel temmelig sikkert slå fast at de idéer som er utviklet i de pavelige rundskriv har hatt og vil ha en meget stor innflytelse på de sosialpolitiske teoriers fremtid. Derfor kan paven stole på at hans ord ikke blir uten virkning selv om samtiden ikke straks trekker de rette slutninger.

Som Leo XIII slår også Pius XI fast at samfunnets velferd kun skyldes arbeiderne. De som i håndverk og industri «arbeider i sitt ansikts sved» skaper grunnlaget for hele samfunnets videre utvikling både på det materielle og det åndelige område. Således er arbeidet all kulturs fadder. Det er derfor helt logisk når paven understreker så sterkt den sosiale side ved Jesu liv og gjerning. Han som var rik, rikere enn alle da han eide selve Livet, underkastet seg det fattige menneskets kår, led og døde

Dominikanerne i de nordiske land får ny provinsialvikar

Pater M.-G. Vanneufville, O.P.

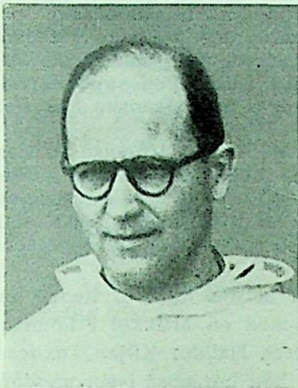
Dominikanernes virksomhet i de nordiske land omfatter for tiden i alt 26 ordenspersoner, fordelt på de fem hus i Oslo (1921), Stockholm (1931), Lund (1947), Helsinki (1949) og København-Charlottenlund (1954). Av sproglige, kulturelle og geografiske grunner utgjør denne gruppe innenfor den franske ordensprovincs en særlig enhet, hvilket har gitt seg uttrykk i at dominikanernes franske provinsial siden 1931 har overdratt en

del av sin myndighet til en i Skandinavia boende provinsialvikar for de nordiske land. Denne oppgave ble først betrodde pater Henri-Dominique B é c h a u x, og da han forlot Norge i 1938, ble hans etterfølger pater Marie-Gabrielle V a n n e u f v i l l e, som således har vært dominikanernes provinsialvikar i 18 år. Kort før dette årsskifte trådte han tilbake, og dominikanernes superior i København, pater Valentin Gr é g o i r e, er blitt utnevnt til hans etterfølger.

Pater Vanneufville, som fortsatt kommer til å være knyttet til St. Dominikus Kloster i Oslo, er født i 1890 i Tourcoing i Nord-Frankrike. Etter tre års studier ved Universitetet i Louvain i Belgia, hvor han som prestekandidat tok den filosofiske doktorgrad ved det av Cardinal Mercier grunnlagte Institut Supérieur de Philosophie, ble han opptatt i Dominikanerordenens novisiat, men samme år brøt den første verdenskrig ut. For ham innebar den blant annet fire års krigsfangenskap. Ved fredsslutningen kunne han omsider gjenoppta sine teologiske studier, og tok i 1925 graden *lector in sacra theologia* i det «gamle» Le Saulchior i Kain i Belgia. Straks etter ble han sendt til Norge, hvor han siden har virket, bare avbrutt av fem års landflyktighet i Sverige under okku-

for vår skyld. Han som var oppfostret i en håndverkers hus og selv var håndverker en stor del av sitt liv, kjente av egen erfaring fattigmanns harde lodd. Han som ikke engang hadde en sten å hvile sitt hode på, han er det som paven setter frem for tiden som det fryktsomme menneskes beste venn. Pave Pius XI peker på at det er nødvendig med en rettferdig fordeling av livsgodene, en fordeling som må være i overensstemmelse med almenvellet og den sosiale rettferdighet. Han sier i den forbindelse at det nettopp er her problemets kjerne ligger. Kirkens prinsipp er at alle skal ha så meget at de kan leve anstendig og underholde seg selv og en eventuell familie (nettopp familieinstitusjonen er i katolske øyne samfunnets viktigste del) slik at en mor med små barn ikke behøver å ta arbeide utenfor hjemmet for å få endene til å møtes. Kort sagt: Alle må få en lønn som etter at leveomkostningene ved en jevnt forsiktig livsførsel er betalt, gir en del ekstra til overs. For øvrig skal enhver ha etter sin innsats i arbeidslivet, et slikt prinsipp vil etter pavens mening sikre et dobbelt mål: For det første vil ethvert menneske ha en garanti for at det alltid får

pasjonen. Det er under hans langvarige innsats at ordenen — etter den beskjedne målestokk som er Kirkens i de nordiske land — har kjent sitt første avgjørende gjen-nombrudd i moderne tid i våre land, hvor den har så store og rike middelalderske tradisjoner. Den franske re-gjering hedret pater Vanneufville for denne innsats «un-der tredve års oppofrende apostolat i Skandinavia» ved i 1955 å utnevne ham til ridder av Æreslegionen.

Pater Valentin Grégoire, O.P.

Den nye provinsialvikar, pater Valentin Grégoire, er født i Paris i 1908. Etter å ha påbegynt medisinske studier, trådte han inn i Séminaire Saint Sulpice, hvor han tilbrakte to år. Etter militærtjenesten trådte han inn i Dominikanerordenen, hvor han ble presteviet i 1934. Etter juridiske og sam-funnsvitenskapelige spesial-studier ved den kjente École des Sciences Politiques, ble han professor i det «nye» Le Saulchoir ved Paris, hvor han

underviste i moralteologi og sosiologi. Han deltok som infanterikaptein i den annen verdenskrig, og tilbrakte fem år i tysk krigsfangenskap. Fra 1949 til 1952 var han prior i Le Saulchoir, og i denne egenskap besøkte han for første gang de skandinaviske land da han i 1951 repre-senterte provinsialen ved en prestevielse i Oslo.

Tre år etter fikk han i oppdrag å grunnlegge og lede ordenens første kloster i Danmark etter reformasjonen, Sct. Andreas i Ordrup utenfor København, hvor han også ble sogneprest for jesuitterpatrenes tradisjonsrike sogn. Han trer nu tilbake fra denne siste gjerning for å kunne ofre seg desto mer for sin nye internordiske opp-gave. Den er ikke minst løfterik gjennom de nordiske kall til ordenen: Foruten de fem ferdige utdannede nordisk-fødte patres som allerede virker i våre land, holder for tiden to dansker, to svensker, en finne og en nordmann på å fullføre sine studier i Frankrike.

levelige kår, for det andre vil det virke som en in-spirasjon for den enkelte til å yte sitt beste. Som vi ser kan man faktisk si det er en parallell til so-sialismens «første bud» eller f. eks. til prinsippet om produksjonspremie.

Som et middel til å avskaffe proletariatet peker Pius XI på at det i fremtiden må arbeides for at kapitalen *kun får en begrenset del av utbyttet*, «mens godene i rikt mål tilflyter dem som yter ar-beidet — ikke for at arbeideren skal ta tingene let-tere — mennesket er jo født til å arbeide som en fugl til å flyve — men for at han ved sparsomme-lighet må kunne forøke sin eiendom og ved klok forvaltning gi sin familie sikre kår». Paven un-derstreker sterkt at om ikke menneskene tar fatt på denne oppgaven, må ingen innbilde seg at ro og orden kan sikres mot opprørets talsmenn. «Men» — spør Pius XI, «hvordan skal arbeideren kunne legge seg opp noe, hvis hans lønn bare rekker knepent til de daglige livsfornødenheter?»

I fortsettelsen av denne tankegang er det paven etter min mening kommer frem til en nesten re-

volusjonær slutning. (NB. Glem ikke at dette er skrevet for 25 år siden.) Han peker på at det under normale samfunnsforhold er best at arbeideren knyt-tes til virksomheten som en slags medinteressent. (Jfr. DNA's stilling til dette spørsmål i dag.)

I det hele tatt beskieftiger paven seg meget med lønsspørsmålet. Det blir gitt en relativt inngående henvisning til de rent praktiske forholdsregler ved fastsettelsen av lønn. Det er faktisk som å lese en sosialøkonomisk beretning anno 1956 eller høre stats-ministeren legge frem sine argumenter i forbindelse med lønns- og prisforholdene i dag, når vi ser hvor-dan Pius XI understreker de forskjellige hensyn som må tilpasses hverandre. Han poengterte sterkt ar-beidets sosiale natur og derved også lønsspørsmå-lets innvirkning på den økonomiske utvikling i sin helhet.

Paven fremholder at det er nødvendig med to ting dersom forholdene skal bedres, nemlig en *reform av samfunnet* og en *reform av moralen*.

Pavens botemiddel når det gjelder den samfunns-reformatiske del av programmet, ligger i stender-ordningen. Nå skal man ikke med en gang slå opp i historieboken for å finne ut hva for et slags mid-delaldersk påfunn dette er. For det første er pavens preget av mer moderne foreteelser. For det an-dre var de middelalderske stender eller laug slett ikke bare av det onde, snarere tvert i mot. For øvrig kan vi trygt si at pavens forslag på dette om-råde ligger nær ved å bli realisert i vårt eget sam-funn som jo rett og slett består av en masse faglige (laugs) organisasjoner som på sine medlemmers vegne behandler en rekke spørsmål av stor rekke-vidde, f. eks. lønsspørsmålet, arbeidstidens lengde, lokale pensjonsordninger o.l., alt sammen problemer staten ellers måtte ha tatt seg av. Altså nettopp i sin virkning en løsning på linje med pavens, som først og fremst så stendenes oppgave i å avlaste stats-apparatet. Selv om pavens stendersamfunn rekker lenger, er det ikke tvil om at utviklingen til en viss grad har gitt ham rett. I § 23 bryter paven staven over det «frie» næringsliv og påpeker at «økonom-isk overmakt som i ervervslivet har avløst den frie konkurranse, kan imidlertid ikke overta dette verv (kontroll), for makt er blind og kraft voldelig». Hans tanke er at det økonomiske liv må under kontroll, hvis det skal kunne løse sin oppgave til *alles* til-fredshet. Ganske naturlig ser paven det største mål i at rettferdigheten og nestekjærligheten i den grad kommer til å gjennomsyre samfunnet at også øko-nomien ville ta farve av det. Paven er imidlertid fullt opmerksom på vanskelighetene og hevder da også at det offentlige må verne disse godene med god vilje og således få rett til å fastlegge det regu-lerende prinsipp.

I det moralske spørsmål har naturligvis Pius XI som Leo XII den samfunnsorden i tankene som ret-ter alle sine anstrengelser mot Gud som det høyeste mål. Han understreker sterkt Jesu ord om at først må mennesket søke Guds rike og deretter vil alle de timelige godene bli gitt som tilgift. *Det som er nød-vendig er en fornyelse i Kristus, en levende, virkelig-gjort kristendom*. «Hva gagner det et menneske om det vinner en verden, når det tar skade på sin sjel?». Etter disse ord ønsker Pius XI å lede menneske-heten.

Odd Andreassen.

BLIKK på TIDEN

Inn i valgåret.

■ Det går mot stortingsvalg, og året er ikke blitt gammelt før de politiske partiene gjør sine grønne både her og der med henblikk på høstens styrkeprøve. De få katolske stemmene i Norge hører ikke til de utslagsgivende faktorer, og turde dessuten være svært så jevnlig fordelt på samtlige politiske partier (minus kommunistene, hvor problemet i vår vurdering ikke er av politisk, men av «ideologisk» natur). Det forhindrer ikke at hver enkelt katolikk selvfølgelig som andre borgere både har politisk medansvar (det vil konkret si stemmeplikt) med samt plikt til å informere seg om hva de forskjellige partiene står for. Ikke bare når det gjelder de egne næringsinteresser, men også når det gjelder de religiøse og kulturelle spørsmål. Praktiske saker, hvor kirkenes interesser er utvetydige og hvor partiene inntar ulike standpunkter, er for eksempel skolepolitikken, holdningen til den private sykepleie, synet på statskirken og dissenterne osv. Og for dem alle gjelder at en toppet teskje skeptisk natron overfor programmenes ofte ufordøyelige valgflesk kan være nyttig.

Et nylig fremlagt forslag til kulturprogram for Arbeiderpartiet tyder på at kirkepolitiske standpunkter blir stadig mer markerte og påtrengende i partienes tale til velgerne. Det er et interessant tidenes tegn. Regjeringspartiet slår — i ellers vage og uforpliktende vendinger — inn på en dissentervennlig kurs. Blant annet foreslås en ordning med statsstøtte til deres menigheter, et opplegg som foreløpig er møtt med atskillig tilbakeholdenhet på dissenterhold. Dissenteringets leder, dr. Alf Lier har blant annet kommentert fremlegget ved å peke på at der er lett tenkelige betingelser under hvilke dissenterne ikke har grunn til å ønske noen slik økonomisk støtte.

Hva den katolske kirke angår, tror vi at visse former for økonomisk støtte i og for seg ville bygge på et rettferdig prinsipp. De humanitære tjenester våre hospitaler, som er bygget på ordenssøstrenes uegennyttige og offervillige innsats, yter det norske folk og landets medisinalvesen har ikke alltid møtt noen håndgripelig anerkjennelse hos myndighetene. Og når det gjelder skolevesenet må myndighetene — som vi tidligere har fastslått i denne spalten — godtgjøre et minimum av god vilje ved å la foreldrene effektivt få lov til å velge den utdannelse de ønsker for sine barn. Det skjer i for eksempel det danske nabodemokrati ved at en del av deres skatt — den som andre foretrekker å legge i statens folkeskoler — returneres dem i form av rimelige subsidier til de godkjente (dvs. kvalitetsmessig forsvarlige) private skoler.

Det har ikke noe med veldedighet og generøsitet å gjøre. Det heter simpelthen frihet.

Jubileum med dissonanser.

■ Protestantisk kirkehistorie i Norden har alltid vaklet mellom to uforenlige synsmåter: på den ene siden fiksjonen om en i alt vesentlig ubrutt kirkelig tradisjon gjennom nær tusen år, på den andre siden kontrasten mellom «middelalderkirkens mørke» og «reformasjonens lys». Moderne profan historieforskningens høye vurdering av katolisismens kristne og sivilisatoriske gjerning i Nordens middelalder gir nødvendigvis den førstnevnte synsmåte en viss konjunktur, og relativt hyppige er de unektelig kinkige situasjoner da nordiske luther-

ranere mener seg tilskyndet til å feire katolske jubileer på våre vegne.

Midtsommers i fjor feiret Island 900-års festen for Skálholt bispestol med pomp og prakt. At jubileet, som også ble biviåret av representanter for den norske statskirke, ikke forløp helt uten komplikasjoner, får man inntrykk av ved å lese en interessant artikkel av Sigurveig Gudmundsdóttir i siste (4) nr. av det danske tidsskriftet «Catholica», hvor det blant annet heter:

«Saa oprandt den store festdag, med et af statskirken forfattet program og mange lutheranske høje gejstlige fra hele Norden indbudte. Der stod ikke noget i programmet om katolsk deltagelse. Den katolske Kirke tilhørte en svunden tid, mente man. Og det skulde man tro at det islandske folk var enig med statskirken i.

Men det uventede skete: I stedet for forherligelse af den lutheranske kirkes sejr over den gamle almindelige Kirke, eller venligt interesserede artikler om den storstilede fest, blev der skrevet flere spalter og holdt radiotaler med forespørgsler om, hvorfor i alverden den katolske Kirke ikke var repræsenteret ved Skaalholtsfesten.»

Erklæringene fra ulike hold om at der her var begått en usømmelig forbigåelse kulminerte med en artikkel i kommunistenes(!) organ av Nobelpristakeren Halldor Kiljan Laxness. Laxness er ikke bare vidt bereist, han har også i sin ungdom mottatt sterke personlige inntrykk av katolisismen, og fant den historiske virkelighet tragikomisk satt på hodet. Under overskriften «En tvilsom fest» skrev han blant annet: «Hva er Island blitt for et musehull nå til dags, at en ikke kan minnes biskop Isleifur som representant for den universelle europeiske kultur på hans tid, banebryter for romersk-katolsk høykultur på Island. En kunne ikke annet enn legge merke til at ingen representant for den alminnelige Kirke var til stede da en mintes biskop Isleifur . . . Ingen representant for paven, som med en særlig velsignelse til Island beskikket Isleifur til bispevigslen.»

Laxness er særlig oppbragt over den mangel på forståelse som her er vist når det gjelder den katolske kirke som levende kulturmak i nutiden. Han går så vidt som til å si at denne kirke er den kulturmak i Vest-Europa som minst er under oppløsning i samtiden, og at den kanskje aldri før i sin historie har stått så fast som nå. Og de uheldige arrangerer tar han ikke på med silkehanser, forøvrig uten at noen har våget å ta til gjenmæle.

Uten maske.

■ «En er deres dommer: Gud.» Med de ordene tar Evangeliet fra oss mennesker retten til å gjøre opp et annet menneskes status — vi kan og skal ikke definitivt «granske hjerter og nyrer». Det mangler ikke på store og små begivenheter i livet som minner oss om hvor få forutsetninger vi har for å kunne bedømme, ennsi dømme en menneskeskjebne. En av dem er nettopp inntruffet i den litterære verden, og har vakt berettiget og internasjonal oppsikt.

De fleste litteraturhistorier katalogiserer den engelske (irske) dikteren George Bernard Shaw († 1950) som en skeptisk ironiker hvis holdning til det overnaturlige gjorde ham til noe i retning av en engelsk Voltaire. Dette bildet blir betydelig, ja avgjørende endret når en leser et nylig utkommet bind memoarer som benedikterinnene i Stanbrook i Worcestershire har utgitt under titelen «In a great Tradition». (Edit. John Murray, London 1956). Med omfattende og megetsigende sitater fra en tredve-årig korrespondanse mellom henne og

George Bernard Shaw.

En feil (?) . . .

Får jeg lov til å beriktige en liten feil i Deres omtale av mine Roma-artikler i St. Olav, nr. 19, 1956.

De skriver der: «Rammen er en mottagelse i pavens residens Castel Gandolfo, og ikke med et ord antyder Vogt hva en katolikk straks skjønner: At dette kan Paven ikke ha sagt».

Dette er ikke riktig.

Den første del av den fingerte tale er innledet med følgende sats: «Jeg prøver å lese de tanker han bærer i sitt hjerte, og jeg hører i mitt indre hans milde stemme».

Den annen del av den fingerte tale er innledet med følgende sats: «Og jeg hørte igjen hans tause røst».

Jeg er nok klar over at nokså mange avislesere bare leser artikler så flyktig og overfladisk, at de ikke en gang legger merke til meningen med disse satsene. Det er meg litt vanskeligere å forstå at disse satser kan være gått Dem hus forbi.

Og «Licentia poetica» er vel ikke forbudt av den katolske kirke?

Johan Vogt.

. . . og et forbehold

Dosent Johan Vogt kommer oss så mildt imøte at vårt vel begrunnede sinne forsvinner — nesten. «Der fører enda flere hypoteser utenom sannheten enn veier til Rom», skrev Nils Kjær engang, ut fra en refleksjon som visst ikke er ubetimelig i denne sammenheng. Vår skjærmyssel begrenser Johan Vogt (den var nok mer vidtgående, dessverre) til spørsmålet om hvorvidt hans *licentia poetica*, ved å fingere en lite tiltalende paveproklamasjon fra selve Rom, var markert tydelig nok i hans tekst med de fornødne skilte: «OBS! PRIVAT VEI! BLINDGATE!» (Noen vil også huske at det var med uttrykkelig henblikk på *den gjennomsnittlige dagbladsleser* vi var betenkt.)

Han mener jo. Vi mener nei. Der blir vi visst stående.

H. Rieber-Mohn.

G. B. Shaw forteller *Moder Laurentia*, som gjennom en årrekke var klosterets abbedisse, om sitt underlige og trofaste vennskap med den verdensberømte og forgudede dikteren, og legger åpen et hjørne av hans sinn som visst ingen andre kjente. Shaw taler i disse brevene enkelt og overbevisende om sin tvil og om sin tro, om sin søken etter et fast holdpunkt utenfor den materielle virkelighet, om sin gryende forståelse av miraklets og det overnaturliges realitet. Og gjennom det hele går hans urokkelige tro på og nærmest halstarlige anmodning om forbønn: Fra Moskva og fra Palestina sender han henne sine inntrykk, alltid i relasjon til det rent religiøse, og ut fra den nær sagt barnlige overbevisning om at han gjennom disse klosterfolkens bønn oppnår sitt navn («broder Bernard» som han kaller seg) og sin skjebne nevnt i en annen og større verden. Fra Bethlehem tar han med seg to småstener: Den ene kaster han med lukkede øyne ut i klosterhaven under et besøk på Stanbrook («forat der alltid skal være en sten fra Bethlehem der, uten at noen akkurat vet hvilken det er»), og den andre skjenker han sin ærverdige venninne i en praktfull innfatning. Hun ber ham skrive en dedikasjon, og han svarer:

«Hvorfor skulle ikke hensikten med dette heller være en hemmelighet mellom oss og Vår Frue og hennes lille sønn? En innskrift som uttrykker min mening? Hvis vi kunne uttrykke hva vi mener, da ville vi eie universets nøkkel. Stenen bærer våre fingeravtrykk, Moder, og Gud alene vet hvilke andre fingeravtrykk den bærer. Er ikke det nok?»

Fr. Candidus.

KIRKEMUSIKK AV LEIF KAYSER

Ved pater Thoralf Norheim, O. P.

Den danske presten og musikeren *Leif Kayser* har forlenget erobret seg et navn her i Norge også. Det er nok å minne om den entusiastiske mottagelse hans *første Symfoni* fikk da den ble fremført av Filharmonisk Selskaps orkester under Odd Gruner-Hegges ledelse i Aulaen, november 1941.

Da hadde den allerede fått en lignende mottagelse i Sverige og Danmark hvor den var blitt oppført i 1939 og 1940. Leif Kayser var 19 år da han var ferdig med denne symfonien. «Det er nærmest trollskap at en så ung mann har kunnet skape dette tekniske modne verk», skrev komponisten og kritikeren Gösta Nyström, og om Kayser's annen *Symfoni* som fulgte noen måneder senere skrev han at den var «et verk hvis rene og mektige sprog grep tilhørerne som en suggesjon». En annen kjent kritiker, Julius Rabe i Göteborg, utropte Leif Kayser til «det mest strålende løfte i nordisk musikk».

Her i Norge skulle det imidlertid gå mange år før vi fikk fornye bekjentskapet med denne komponisten som hadde fått en så løfterik start. Hans *Symfoni nr. 2* som allerede var blitt spilt i Danmark og Sverige i 1940, måtte vente i 14 år før den ble oppført her. — Nå er Kayser for lenge siden ferdig med sin *tredje Symfoni*, og vi kan vel uttrykke et håp om at den ikke må vente like lenge på å få sin sjanse.

Imellomtiden har vi allikevel kunnet høre andre komposisjoner av Leif Kayser. Da han besøkte Oslo i 1952 spilte han selv sin «*Parafrase over gregorianske motiver*» op. 10 for orgel (komponert i 1946). For noen måneder siden fremførte sangerinnen Beate Asserson hans «*Tre Davids-Salmer for alt og orgel*» ved en kirkekonert i St. Dominikus kirke, og julaften oppførte Norsk Rikskringkasting hans «*Jule-Oratorium*» for solister, kor og orkester. Disse kirkemusikkverkene gjorde alle et dypt inntrykk, så forskjellige de ellers er av form og innhold. De tilhører da også forskjellige perioder i komponistens liv. Jule-oratoriet ble til i årene 1943—47 da Leif Kayser oppholdt seg i Rom for å studere til prest. Man kjenner igjen hans strømmende, rikt nyanserte tonesprog fra de første symfoniene, her på en lykkelig måte tilpasset de opphøyede tekster. Dyp kontemplasjon og lyrisk-poetiske scener finner vakre og veltrufne uttrykk.

«*Davids-Salmene*» er skrevet flere år senere, ja, Der faktisk en av hans siste komposisjoner, datert 1956. Tonesproget er blitt strengere, mer konsentrert, og han har fått frem en «gammel-testamentlig» atmosfære over disse salmene som virker meget sterkt. Samtidig er man ikke i tvil om at dette er musikk av i dag. Dissonansene er mange og ofte krasse der hvor uttrykket krever det. Men det hele er holdt sammen med fin beregning og beherskelse. Leif Kayser's modernisme er ikke ytterliggående. Han bygger bevisst på tradisjonene, og vedkjenner

JESUITTER i de nordiske hærer

Det er en virkelig uhyre stor mengde detaljer fra 150-års sjelesorger-arbeide som dr. Helmut Holzapfel i Würzburg har samlet og fremlagt i sin bok om jesuittenes sjelesorg blant de katolske soldater i Norden. Tiden går fra ca. 1650 til ordenens opphevelse i 1772, og delvis utover til ca. 1790, siden de tidligere jesuitter fortsatte å virke på de respektive steder. Tilføyes det at «Norden» omfatter både den danske og den svenske hær i disse årene, så sier man på den ene siden den fulle sannhet men vekker samtidig hos de fleste nutidsmennesker et inntrykk som langt fra svarer til den historiske virkelighet.

Sjelesorgen blant datidens soldater kan neppe behandles uten titt og ofte å komme inn på de forskjellige kriger og politisk vanskelige situasjoner i nevnte periode. Krigshistorien danner den uomgjengelige bakgrunn, skal man overhodet forstå noe av de plutselig stigende og like plutselig sterkt avtagende katolske kontingenter innen begge nordiske hærer. Krigshistorien må likeledes til for ikke å gå seg vill mellom slagmarker, beleiringer, drepte og sårede, og dermed stigende arbeidsbyrde for de spredte jesuitter. Men siden det nettopp var krigene og

Helmut Holzapfel, *Unter nordischen Fahnen. Die militärseelsorge der Jesuiten in den nordischen Ländern im XVII. und XVIII. Jahrhundert.* Bonifatiusverein, Paderborn, (1955); innb. 7.20 DM.

de etterfølgende fredsslutninger som til enhver tid har skapt og endret de enkelte lands grenser, så skal det en god del historisk geografi til vil man kunne følge Holzapfel i hans kronikk over jesuittenes sjelesorg blant de militære i Norden. Byer og egne som Stralsund, Bremen, Hamburg, Lübeck, Pommern, Holstein, Gottorp, Glückstadt og Friedrichstadt er ikke det første man tenker på, når det i dag er tale om sjelesorgen i den danske eller den svenske hær. Når likevel en stor del av boken skildrer forhold og begivenheter fra disse steder, blir det muligens vanskelig å holde interessen fangen hos en vanlig nordisk leser, uten at man dog kan klandre forfatteren for det. Vil man skrive eller lese historie, må man holde datidens geografiske grenser for øye. Det historiske bilde ville unektelig bli både skjevt og mangelfullt, om man utelukkende holdt seg til nåtidens landegrenser. En vanlig nordisk leser vil antagelig ha størst glede av boken, hvis han begynner å lese med stedsregisteret bak i boken som utgangspunkt.

I sitt «Forord» gjør forfatteren rede for sine kilder, og dette er verd å understreke meget sterkt. Dette arbeide bygger nemlig, fra første til siste side, på inntil

seg gjerne den gjeld han står i til alle de komponister som har gitt hans musikalske liv innhold og perspektiv.

Det nye kan virke revolusjonært og ukjent. Ved nærmere ettersyn viser det seg som regel å ha forbindelseslinjer bakover. Det er, tross all ytre ulikhet, en sammenheng i åndslivets forskjellige ytringer, og den kan man være villig til å erkjenne eller ikke. Kayser har vært villig til det, og det gir bare hans verk øket soliditet og verdi.

Foruten de tre kirkemusikkverker vi hittil har nevnt, og som altså er blitt oppført her hjemme, inneholder Leif Kayzers opusfortegnelse en mengde andre. Det gjelder komposisjoner for kor med forskjellige besetninger, orgelverker og et stort «*Te Deum*» for blandet kor og orkester, komponert i årene 1946—53, altså påbegynt i Rom og fullført i København etterat han kom tilbake dit som prest i 1949. Dette mektige og beundringsverdige gjennomførte verk ble oppført med stor suksess i Tyskland og Danmark i 1954.

For orgel har Kayser skrevet 15—20 større og mindre komposisjoner. I siste nummer av «Nordisk Musikkultur» omtales tre av dem som ble utgitt for ca. et år siden, *Fantasia*, *Arabesco* og *Corale*.

Disse stykkene stammer fra årene 1953—55, og musikkritikeren konstaterer at «de bærer preg av en komponist som vet hva han vil», og uttaler videre at «de musikalske idéene gjennomføres med konsekvens, og det er orden i tingene. «Fantasien» krever ikke lite av eksekutøren; til gjengjeld er orgelets klanglige muligheter godt utnyttet, så besværet løner seg.

Den elegante «Arabesco» er et lyst og luftig stykke musikk, og satsens karakter passer fortreffelig til dens lydskillete. «Corale» over melodien

«Guds Sønn kom ned fra himmerik» er et godt eksempel på at de gamle koralmelodier rommer mange gode muligheter for en nutidig komponist. Kayser har i denne sats skapt fin balanse i forholdet: nyskapelse og de naturlige muligheter som melodien i seg selv inneholder — melodiske og harmoniske. Satsen er dessuten fantasifullt formulert, også med henblikk på orgelets klanglige muligheter».

Anmeldelsen slutter med å hilse velkommen disse tre verkene «på vegne av de etterhånden ikke så få organister som etterlyser ny orgelmusikk av kvalitet». Vi kan trygt slutte oss til denne hilsen og gjerne la den omfatte Leif Kayzers rent *liturgiske musikk* også. Den er foreløpig helt ukjent her i Norge, men kirkekor med en viss musikalsk kultur ville sikkert ha stor interesse av å stifte bekjentskap med den.

For 2-stemmig kor uten akkompagnement har Kayser skrevet to Messer (1950), og for 4-stemmig kor en rekke motetter over liturgiske tekster. Dessuten har han på en utsøkt måte bearbeidet endel gamle, kjente salmer for 3-stemmig dame- eller mannskor: «*In dulce jubilo*», «*En rose så jeg skyde*» og «*Adeste fideles*». Til bruk for menighetssang eller for barne-gudstjenester har han laget to *Sangmesser* (Dansk ordinarium missae) for unisont kor og en rekke melodier til danske oversettelser av latinske hymner og antifoner.

Alle disse komposisjonene er utgitt, enten av Skandinavisk Musikkforlag, København, av «Samfundet til udgivelse af dansk musik» eller på eget forlag (Bredgade 69, København K.).

Leif Kayzers kirkemusikk, som har et så levende forhold til tradisjonen samtidig som den er dypt personlig og original, skulle ha alle betingelser for å øve en fruktbar gjerning også i vårt musikkliv.

La den herved være anbefalt på det beste!

Thoralf Norheim, O.P.

nå så godt som fullstendig nytt og ubenyttet materiale. For å skildre krigens gang eller den politiske utvikling som danner bakgrunnen for denne kronikk, har forfatteren selvfølgelig fulgt svenske og danske standardverker, som fotnotene henviser til. Selve kronikken derimot hviler fra ende til annen på de årlige innberetninger, *Annuae litteræ*, som jesuittene fra de enkelte steder sendte sine foresatte. Disse innberetninger er ikke trykt men ble, for Nordens vedkommende, lett frem og fotostatisk samlet av pater Johannes Metzler († 1946). Til tross for meget gode registre i jesuittenes hovedarkiv i Rom, hvorfra Metzler samlet størsteparten av sitt materiale, er det år av møysommelig og langt fra alltid interessant forskerarbeid som ligger bak denne samling. Når det så tilføyes at Metzler dessuten tydet og skrev av på maskin alle disse mengder av fotostater og samlet sine avskrifter etter de forskjellige stasjoner, som Fridericia, København, Friedrichstadt, Stockholm osv., så må det ærlig innrømmes at over halvparten av arbeidet egentlig er gjort på forhånd når en får lov til å benytte dette «ferdige» materiale i Metzlers etterlatte samling. Det er da heller ikke uten grunn Holzapfel skriver sin bok som et minne om jesuitten Johannes Metzler (s. 5).

Å gi et resymé av boken, som allerede selv ofte resymerer årsberetningene, er helt enkelt ugjørlig; den ene detalj er like viktig som den andre. De tre første kapitler behandler tiden 1648—1772; kapitel fire vies de danske «utposter», deriblant Norge (ss. 114—117); innsatsen i de svenske styrker beskrives i kapitel fem, mens det siste kapitel tar frem noen spesielle sider ved datidens sjelesorg blant soldatene: kampen mot last og lunkenhet, konvertitter og frafalne, sykesengen, fengslelene, eksekusjoner, og til slutt de dimitterte. Dr. Holzapfels store fortjeneste ligger først og fremst i å ha fremlagt dette veldige og inntil nå helt nye materiale, og det på et også i Norden tilgjengelig sprog; de originale årsberetninger er jo alle på latin. At dette veld av detaljer, fra så mange forskjellige steder og til tross for øyensynlige gjentakelser, under forfatterens penn er blitt til en virkelig *leselig* beretning, skyldes nok uten tvil forfatterens daglige yrke som redaktør, men er likevel noe å være meget takknemlig for.

Utover Jesuittenes årsberetninger slik som de finnes i Metzlers etterlatte samling, og enkelte krigshistoriske verker fra Danmark og Sverige, har forfatteren benyttet ytterst få andre kilder. Mot en bemerkning som denne kan det trygt innvendes at det overveldende materiale fra disse årsberetninger gjorde andre kilder overflødig, men det ville være en feil å mene at ingen andre opplysninger kan skaffes utover dette. Som nevnt har forfatteren benyttet årsberetningene slik som de foreligger i Metzlers avskrifter. I sin omtale av jesuittenes arbeide i det norske Fredrikstad (1677—1691) siterer forfatteren uten tvil Ivar Hansteen Knudsens avhandling (s. 217) men overser øyensynlig at årsberetningene fra Norge, med unntagelse av den for 1685, er trykt *in extenso* i nevnte avhandling (ss. 187—200); det ville jo være mere nærliggende å henviser til den trykte utgaven enn til de håndskrevne originaler i det romerske arkiv. Undertegnedes artikler om jesuittene som militærprester i Norge i angjeldende periode (*Uit het land van St. Olav*, 20 (1946/47) og 21 (1947/48) ser også ut til å ha unngått forfatterens aktpågivenhet. — Forfatteren er den første til å omtale et besøk i Norge av en jesuitt fra København så tidlig som i 1673 (s. 114), men årsberetningen fra København for 1673 som det henvises til, inneholder intet

sådant. At nevnte årsberetning i så henseende er negativ, fikk vi uttrykkelig bekreftet ved henvendelse til jesuittenes hovedarkiv i Rom der originalen finnes. Selve opplysningen om besøket i 1673 har vi all grunn til å stole på siden det øyensynlig henvises til dette besøk i en korrespondanse fra 1678, men så lenge kildehenvisningen ikke stemmer, blir det vanskelig å benytte dette i og for seg interessante moment.

Disse få bemerkninger — forfleret i vår mer utførlige anmeldelse i det danske «*Catholica*» (nr. 4, 1956) — tør understreke, at det fremdeles finnes kildemateriale som kan nyttiggjøres til tross for den materialmengde Holzapfels arbeide utnytter og fremlegger. Videre viser de på ny at man nødvendig skal stole altfor blindt på en forfatter uten å verifisere hans kilder, og til slutt at det i et historisk arbeide bør være forholdsvis lett å avgjøre hva som er gjengivelse av kildene og hva som eventuelt er forfatterens egen tolkning eller kombinasjon.

Selv om, bokens tittel til tross, meget av det boken behandler hendte utenfor Norden, så vil nåtidens nordiske katolikker være forfatteren og *Bonifatiusverein*, som utga boken, stor takk skyldig for dette inngående innblikk i Kirkens arbeide her oppe i disse, fra katolsk synspunkt, triste århundrer.

J. J. Duin.

Minnegudstjeneste for president dr. Theodor Körner

Torsdag 10. januar, på begravelsesdagen for Østerrikes nylig avdøde president, dr. Theodor Körner, ble en høytidelig requiemmesse holdt i St. Olavs domkirke i Oslo om formiddagen kl. 10.30.

Corps diplomatique var møtt fulltallig frem, med den østerrikske chargé d'affaires Alois Reitbauer og Østerrikes generalkonsul i Norge, Arne Ørving, i spissen. Slotet var representert ved hoffsjef Ingv. Smith-Kielland, som inntok en særlig plass nærmest koret. Regjeringen var representert ved kirke- og undervisningsminister Birger Bergersen, Utenriksdepartementet ved utenriksråd R. Skylstad, protokollsjeff Chr. Mohr og pressesjeff Rolf Jerving. Videre såes oberst Hjelle fra Hærens overkommando, Akershus' kommandant oberst Leif Sunde med frue og Oslo bys ordfører disponent Rolf Stranger med frue.

Mellom preludiet og Introitus rettet pastor I. Hansteen Knudsen noen ord på norsk og fransk til den andektige og tallrike forsamling, der han understreket den ekte katolsk-kristne ånd og tradisjon som knytter seg til feiringen av en requiemmesse, som ikledt ord, toner og seremonier er en eneste sammenhengede og oppadstigende bønn om sjelefred for den døde. Det var med særlig glede at Kirken imøtekom den Østerrikske legasjon i Oslo i dens ønske om å la holde denne sørgeakt over landets avholdte president, som samtidig var en Kirkens trofaste og hengivne sønn. Pastoren lyste fred over president Körnes livsgjerning med Kirkens siste hilsen til hans bære: At Gud måtte skjenke ham den evige hvile, at det evige lys måtte skinne for ham.

Requiemmassen ble celebrert av sogneprest F. J. Fischedick, assistert av prestene H. Taxt og L. P. Messel. Ved orglet satt organisten Rolf Østbye, mens et kor bestående av prester og ordenssøstre utførte de gregorianske sangpartier.

Fransiskushjelpen

Etter oppmuntring av Hs. Høyærv. biskop dr. Mangers, i samråd med Oslo Katolske Menighetspleie og sogneprestene i Oslo er der dannet en liten organisasjon, «Fransiskushjelpen». Den har til formål, foruten å hjelpe de som trenger det, å aktivisere de troende i nestekjærlighet.

I november i fjor ble det sendt ut et rundskriv til samtlige katolikker i Oslo-området. Der ble redegjort for organisasjonens formål og planer, man ville registrere de mennesker som eventuelt var interesserte. Rundskrivet var undertegnet av patrene J. Castricum og J. Gerritsma O.F.M., sogneprest F. J. Fishedick, Ingrid Arnesen, Gerta Klepper, Brita Paus, lege Margrethe Wehn og sosialkurator Karin Østbye.

— Tilslutningen har vært meget stor, forteller pater Castricum. Mandag den 21. januar åpner vi vårt kontor i Urtegt. 29 II. Kontoret skal administrere «Fransiskushjelpen» og formidle den sosiale hjelp.

— Hva går den sosiale hjelp ut på?

— Hjelp til syke, eldre og andre som er kommet i vanskeligheter, og dannelse av et barnevaktsystem til hjelp for våre unge familier. De skal vite at de kan bli hjulpet i en akutt situasjon. Dessuten står familierådgivning på vårt program med gratis rådgivning av lege, prest, jurist og sosialkurator. Den siste skal være behjelpelig med alle opplysninger av sosial art som trygder, institusjoner, sosiale rettigheter etc.

— Og medarbeiderne?

— De har erklært seg villige til å hjelpe oss søndag som hverdag, formiddag, ettermiddag eller kveld. Husmødre uten barn eller med store barn, skal hjelpe oss en formiddag nå og da, yrkeskvinner og menn en kveld av og til.

Men hensyn til yngre ektepar som vil komme til å benytte seg av vår hjelp, så håper vi at de vil være i stand til å gjøre oss en tjeneste igjen. F. eks. ved å ta et barn for en syk mor, invitere en ensom eldre hjem, eller, hvis man har bil, yte kjøring til en som trenger det. I det hele tatt, på en eller annen måte gi en håndsrekning der det er behov.

Pater Castricum forteller videre at der før jul ble holdt tre foredrag av den danske katolske forfatterinne Elsebet Kieler. Foredragene var meget givende og oppfylte sin hensikt, å styrke medarbeiderne på det åndelige plan. De ga tanke og idéer som må være de bærende i dette arbeide. Medarbeiderne fikk dessuten en liten oppgave til å begynne med. Man hadde tenkt å glede ungarske flyktninger med små kosepakker til jul. Medarbeiderne ble animert til selv å lage pakker og aktivisere venner og bekjente til det samme. Aksjonen var meget vellykket, og medarbeiderne var behjelpelig med nedpakkingen som foregikk i Urtegaten. Det var ikke få kartonger som fullstappet gikk av gårde til Wien.

Pater Castricum sier til slutt at hele tiltaket er basert på frivillig innsats og kjærlighet. Det har vært en stor glede at interessen har vist seg å være så stor.

Kontoret er åpent hver dag mellom kl. 12 og 13 unntatt lørdag. I akutte tilfelle utenom kontortiden, kan henvendelser skje til Fransiskanerne, Urtegt. 29, Oslo, tlf. 68 08 68. — Øvrige telefoner: Ingrid Arnesen 67 17 71 — Gerta Klepper 55 08 68 — Brita Paus 68 92 77.

Der er behov for en skrivemaskin, og man ville være meget takknemlig om noen hadde en å overlate!

— ia.

Pastor Dietrichs store dag

Lykkeønskningstelegram fra Pave Pius XII

Feiringen av fhv. sogneprest Andreas Alexius Dietrichs 70-års prestejubileum ble en uforglemmelig begivenhet både for jubilanten og de mange som fylte St. Svithun kirke på jubileumsdagen 3. januar. At jubilanten nyter like stor aktelse i Stavanger by som han nyter blant sine trosfeller utover landet, det viste tydelig den oppmerksomhet som den lokale presse både før og etter jubileumsdagen forsto å vise så smukt både i tekst og bilder.

Dessverre var ikke pastor Dietrich selv i stand til å celebrere jubileumsmessen denne dagen, men hadde til gjengjeld den glede å kunne samles med en lang rekke medbrødre omkring det hellige messeoffer, frembåret av Hans høyærv. biskop dr. Mangers. I prosesjon gikk man til St. Fransiskus Hospital, hvor pastor Dietrich har sin bolig, og hentet den mer enn 93-årige jublant og førte ham til kirken, hvor en særlig plass ventet ham i koret. Ved prelatmessen var biskopen assistert av sogneprestene van der Burg, Stavanger, og G. Gorissen, Bergen. Pater W. Hertman, O.F.M., Bergen, var ceremonimester, mens de øvrige prester — pastor H. Taxt, Oslo, fransiskanerne p. Boers Bergen, p. Otto J. Hanssen, Kr.sand og pastor A. Haeck, Bergen — sammen med en gruppe av St. Franciskus-søstrene dannet sangkoret under ledelse av sogneprest dr. G. Vranken og med en søster ved orglet.

Under messen, som formet seg som en gripende takkegudstjeneste, holdt Hs. Høyærverdighet festprekenen, som fulgte etter at biskopen hadde lest opp et vakkert telegram fra Hs. Hellighet Pave Pius XII, en oppmerksomhet som ble det store høydepunkt både for jubilanten og for de tilstedeværende. Blant disse var også en god del ungdom og barn, som sammen med menigheten ville overvære den sjeldne begivenhet.

Etter gudstjenesten ble pastor Dietrich ledsaget tilbake til sin bolig av kortesjen av korgutter og prester med biskopen til slutt. Bortsett fra en privat middag var det ikke noe særlig program videre for dagen. Pastor Dietrich hadde nemlig sin fulle hyre med å ta imot de mange gratulanter som i dagens løp avla ham visitt.

Takk!

Jeg liker ikke alminnelige, upersonlige takksigelser. Men nu er jeg gamle mann nødt til å gjøre det på samme måte.

Altså hjertelig takk til alle gratulanter. Allermest takkes Hs. Høyærverdighet biskop dr. Mangers og de fremmøtte prester.

Andreas Alexius Dietrich.

PATER NORHEIM KLAVER-SOLIST I STORE STUDIO

Pater Thoralf Norheim, O. P., skal være klaver-solist ved Filharmoniskes søndagskonsert i Store Studio 3. februar kl. 17.55—19.

Til oppførelse kommer Haydns klaverkonsert nr. 2 i G-dur, dessuten spiller orkestret verker av Grétry og Max Reger.

Leif Kayser har komponert kadenser til klaverkonserten, og som dirigent gjester Sten Frykberg fra Svensk Radiotjänst.

Biskopen var ikke tilfreds...

En grå høstmorgen ble det kjent i den lille byen N... at den gamle sognepresten i all stillhet var død. Det vakte nok en viss oppmerksomhet, — man brukte ham ikke så meget, den gamle gode mann, men når det kom til stykket, så var han nå engang der!

Hans overordnede sørget for en verdig begravelse, som noen familier møtte opp til. Da det ble ringt litt lenger enn vanlig med kirkeklokken, spurte ordførerens kone, som var på torvet og gjorde sine innkjøp:

— Hvem er det som begravnes i dag da?

— M... det er jo sognepresten!

Og samtalen fortsatte. — En bra mann, lot det til å være.

— Jo, men han var gammel nok til å dø nå.

— Så får vi vel en ny...

— Ja, en ung en antagelig?

Og de gikk over til å snakke om noe annet.

*

Livet gikk sin vante gang videre en fjorten dagers tid som om intet usedvanlig var hendt. Vante gang? Ikke helt!

De nyfødte ble ikke døpt. Skolebarna hadde ikke lenger religionstimer og holdt et syndig spetakkel i hjemmene. Noen forlovede par ventet utålmodig på den nye presten så de kunne bli gift... Noen syke ønsket at presten skulle hentes... Og så ble det noen døde som skulle begravnes. For selv om en ikke går til kirke, så er det jo pinlig å begrave en far, en mor, et barn eller en annen kjær person uten at en prest er til stede og bekrefter troen på sjelens udødelighet over de legemlige rester...

*

Så begynte en å spørre: Hva gjør da biskopen? Han lot ikke til å ha hastverk med å sende dem en ny sogneprest.

Det var særlig påtrengende da det snart kom kirkelige høytidsdager. Skulle de ble uten prest i julen?...

Når alt kom til alt, så var ikke kalkunen — selv fylt med trøfler — nok til alene å skape den vakre tradisjonelle fest da en synger med slik glød: «Glede stor, en frelser er oss født...»

Det ble mer og mer røre om saken, og til slutt bestemte fem av byens notabiliteter seg for å oppsøke biskopen og si til ham at slik kunne det ikke fortsette... at han måtte skynde seg å sende en prest... helst en ung, presiserte ordførerens kone som var særlig oppbragt.

Og deputasjonen ble ordnet, fort og resolutt.

*

Biskopen lar dem få tale ut. Etter noen sekunders overveielse svarer han så:

— Menigheten har omkring 7 000 medlemmer, tror jeg?

— 7 217, retter ordføreren.

— Nåvel, siden den ble opprettet, dvs. i over femti

år har denne menighet ikke gitt bispedømmet en eneste prest... ikke én! Hvordan kan dere så forlange en sogneprest av meg?

— Men Monseigneur, sier ordføreren med ettertrykk, en kjemmer da ikke en stakkar som ikke har hår på hodet. Det har aldri vært prestekall hos oss...

— Her tar De skammelig feil, monsieur! Gud strør ut kall i overflod. En må bare oppdage dem... oppmuntre dem... skape et gunstig klima for dem... Ikke se på det som en katastrofe når en ung mann vil bli prest... et slikt kall burde tvertimot betraktes som en velsignelse, en ære...

Uten å ha gjort noe selv vil dere nå altså trekke fordel av andres offer og strev. Ikke noe særlig smigrende forlangende...!

*

Det ble en pause.

— Hva blir det så til, hvilken praktisk løsning... Ordføreren tok tråden opp igjen nokså misfornøyet: Folk kommer til å spørre oss ut når vi er tilbake, — og hva skal vi så svare?

— Dere har bare å svare det jeg nettopp har sagt. En høster som en har sådd. Og dere har ikke bare ingenting sådd, men, jeg gjentar det enda en gang, dere mener å kunne leve på andres offer...

— Men hør da, Monseigneur, vær ikke så urimelig!

— Jeg er ikke urimelig, men ganske enkelt konsekvent. Da jeg bare har noen få prester til rådighet, sender jeg dem først og fremst til de steder hvor de blir satt pris på, og hvor men gjør noe for å hjelpe frem flere.

Ordføreren reiser seg med et rykk:

— Hva anstrengelser angår har vi da sannelig gjort meget som er kommet helt hit!...

Deputasjonen røpet sin tilfredshet med denne uttalelse.

— Takk for dere kom! Jeg skal se med velvillighet på saken fordi dere har reist så langt. For øyeblikket ser jeg ikke... Men finner jeg en ledig prest, skal jeg sende ham.

*

De sier farvel og går til bilen med det minimum av håp biskopen har gitt dem.

— Hør engang, ordfører, du var ikke særlig heldig med vitsen om stakkaren uten hår... Biskopen trakk det lengste strå!...

— Og du da, hva ville du sagt?

De fem så på hverandre, alle håpet at en annen skulle svare. Men ingen sa noe.

— Jeg lurer på hva min kone kommer til å si... mumlet ordføreren i det han smelte igjen bildøren.

Pierre L'Ermite.

Wittusen & Jensen a.s

Trykkeri — Kontorrekvisita — Systemer

UTLANDET

VATIKANET

Maltaordenens nye konstitusjon.

Ifølge «L'Osservatore Romano» har «Den suverene Maltaorden» høytidelig proklamert sin nye konstitusjon som ble godkjent av pave Pius XII i november 1956.

I den nye konstitusjon heter det at «Ordenens religiøse natur ikke står i opposisjon til dens selvstyre», med andre ord, ordenens suverene karakter godkjennes. Det var dette punkt det oppsto vanskeligheter om i 1951.

En ny ridderklasse, «Lydighetsriddere», er opprettet.

Det diplomatiske korps.

47 nasjoner er nå representert ved Den hellige stol med 27 ambassadører, 16 ministre og 4 chargé d'affaires.

Polen og Litauen har fremdeles utsendinger fra sine exilregjeringer, og Romania, Tsjekkoslovakiet og Jugoslavia har trukket sine sendemenn tilbake uten formelt å ha avbrutt forbindelsen. De forente stater har ikke hatt noen diplomat ved Vatikanet siden 1868, skjønt den amerikanske president hadde en personlig og ikke-diplomatisk representant der fra 1940 til 1950.

De land i Europa og Syd- og Central-Amerika som har diplomatisk forbindelse med Den hellige stol er alle, med unntagelse av Finnland, land hvor befolkningen for en stor del er katolikker. Det motsatte er tilfelle for de 9 asiatiske land som har utsendinger, nasjonalist-China, India, Indonesia, Iran, Japan, Libanon, Pakistan, Filippinene og Syria, likeså de to afrikanske land, Egypt og Liberia.

Finnlands nåværende minister ved Vatikanet heter Tapio Voinomas. Ingen av de andre skandinaviske land er representert.

Det sikstinske kor.

Mgr. Domenico Bartolucci er blitt utnevnt av pave Pius XII til dirigent for Det sikstinske kor etter mgr. Perosi.

Aftenmesser i Roma.

Kardinal Micara, Romas kardinalvikar, sendte for en tid siden et spørsmålskjema til 80 sogneprester i Roma med forespørsel om de erfaringsmessig mente at aftenmesser var av betydning. Svarene var nesten uten unntagelse sterkt bekreftende. Inntil nå er det ca. 100 kirker i Roma som har fått tillatelse til å lese aftenmesser, de fleste er sognekirker. Det er gjerne på festdager og den første fredag i måneden at det feires aftenmesser.

I mange av sognekirkene kommer det daglig fra to til to og et halvt tusen personer til disse messer, og man antar at tallet for hele Roma er ca. 45 000 daglig om sommeren, 40 000 om høsten, 55 000 om vinteren og 65 000 om våren. De prester som fikk spørsmålskjemaet

tilsendt opplyste at de fleste av de som kom til aftenmessene ikke hadde vært til messe om formiddagen, og at mange ikke ville kommet i det hele tatt hvis de ikke hadde kunnet komme om aftenen.

CANADA

Katolsk sentrum for film, radio og televisjon.

På en nylig avholdt biskopkonferanse i Canada ble det besluttet å opprette et katolsk sentrum for film, radio og televisjon. Dets oppgave vil bli å samordne de forskjellige stifts arbeide med å studere og løse de åndelige og moralske problemer i forbindelse med film, radio og televisjon.

EGYPT

De franske og engelske skoler over til staten.

Ifølge det egyptiske nyhetsbyrå i Midt-Østen har den egyptiske regjering bestemt at alle de franske og engelske skoler skal nasjonaliseres. Undervisningsdepartementet skal allerede ha tatt forholdsregler med henblikk på de nødvendige forandringer. Denne forordning er en følge av en erklæring som det samme departement har offentliggjort om at «Egypt har bestemt å avbryte alle kulturelle forbindelser med Frankrike og Storbritannia».

Hvis denne bestemmelse om skolene blir bekreftet, betyr den at ikke bare fransk- og engelskundervisningen kommer til å bortfalle, men også kristendomsundervisningen. Praktisk talt alle undervisningsetablisementene drives av religiøse kongregasjoner, og nasjonaliseringen av skolene vil medføre at muhammedanismen innføres i stedet for kristendommen.

ENGLAND

Liverpools erkebiskop over til Westminster.

Erkebiskop William Godfrey, Liverpool, er av pave Pius XII utnevnt til erkebiskop av Westminster etter kardinal Griffin som døde i fjor.

Erkebiskop Godfrey ble erkebiskop i Liverpool i 1953, og er 67 år gammel. Han var tidligere i 15 år apostolisk utsending i Storbritannia, den første siden kong Jakob II.s dager. Han har en vidstrakt forståelse av Kirkens stilling i Storbritannia, har vært knyttet til Vatikanet og er godt internasjonalt orientert.

FRANKRIKE

6 000 studenter i bønn for freden.

Det er tradisjon at studenter i Paris går samlet fra Notre-Dame til Sacré-Coeur i desember for å be for det Paris som morer seg, som arbeider, som har det vondt.

I 1956 deltok 6 000 studenter fra alle fakulteter og høyskoler, det største antall man noengang har sett. Blant studentene var det også ungarske flyktninger og muhammedanere fra Nord-Afrika som hadde slått følge med sine katolske studiekamerater.

Uken for kristen enhet.

Hvert år de siste 50 år har de kristne bedt sammen fra 18. til 25. januar for den kristne enhet i verden. Denne bønne-

uke står i Frankrike under ledelse av abbé Michalon, som sørger for at det blir delt ut brosjyrer, satt opp plakater o.l. på forhånd for å gjøre den kjent.

Det er i dag 450 millioner katolikker i verden, 195 ortodokse, 66 millioner lutheranere, 13 millioner calvinister og 89 millioner kristne som tilhører forskjellige andre samfunn.

INDIA

Delegert for fjerde gang til FN.

Jerome d'Souza av Jesu Selskap er for fjerde gang på syv år blitt utnevnt til den indiske delegasjon til De forente nasjoner.

Nehru om pavens julebudskap.

Pandit Nehru er blitt oppfordret til å uttale seg om pave Pius XII's julebudskap, og erklærte at han hadde lest det med beundring, og mente det var et viktig bidrag til freden i verden.

Det kan tilføyes at ifølge Vatikanets radio den 27. desember har verdenspressen betegnet dette julebudskap som «det mest realistiske, det modigste, det klareste av alle de radiobudskap pave Pius XII har utsendt».

ITALIA

Polsk besøk.

Et av medlemmene av politibyrået i Warszawa og også av den komité som sto for den nylig inngåtte overenskomst mellom Kirke og Stat i Polen, Jerzy Morawski, kom til Roma dagen etter at overenskomsten var blitt bekjentgjort i Warszawa. Offisielt kom han for å delta i det italienske kommunistpartis 8. kongress.

POLEN

Bedre forhold.

Julen 1955 var 13 av Polens 40 biskoper borte fra deres embeder som følge av regjeringens forordninger, og 2 av de 13 satt fengslet. Julen 1956 var alle på én unntagelse nær, tilbake i deres bispedømmer — den ene som manglet var mgr. Kaczmarek, biskop av Kielce.

SOVJETSAMVELDET

Dødsfall i Sibir.

Kongregasjonen for Østens kirke har formelt bekreftet at mgr. Niceta Budka, hjelpebiskop og generalvikar i Lwow etter den rutenske ritus, er død i tvangsarbeidsleiren i Karaganda i Sibir den 6. oktober 1949.

Han ble 72 år gammel, og arbeidet i Canada fra 1912 til 1928. Han hadde kanadisk pass, men alle anstrengelser fra den kanadiske regjering for å få ham løslatt, var forgjeves.

Litt religiøs jul likevel.

I anledning av julen var det høytidelige katolske gudstjenester i Moskva og i de andre byer i landet hvor det ennå finnes en kirke. I Moskva ble messen selebrert av pater Boutourovitch.

Moskva-radioens kommentar til pavens julebudskap.

For første gang ble i år pavens julebudskap nevnt i en utsendelse fra Moskva. «Det er tvilsomt», sa den utenrikspolitiske kommentator, «om dette budskap vil bidra til å spre mer god vilje og fred på jorden,» og videre at «paven

hadde tatt åpent avstand fra idéen om en fredelig sameksistens og felles kamp for freden».

SPANIA

Appell om mer toleranse.

Den spanske ungdom og særlig studentene, er for tiden inne i en krise. En augustinermunk, pater César Vaca, holdt et foredrag i Madrid i desember som han kalte «Refleksjoner over vår ungdoms åndelige holdning.» Han roste den katolske ungdom for dens mer åpne og tolerante vesen, forskjellig fra en ytterliggående liberalisme. Det er en god del uvirksomme og kjedelige katolikker, men det er også mange begeistrede og

ivrige, og det er disse siste som danner den spanske ungdom. Men de trenger nå en viss intellektuell frihet for å kunne utfolde seg. Det er ikke ved å øke vanskelighetene, restriksjonene, forbudene, at det oppnås gode resultater, men ved å åpne for større horisonter, ved å foreslå edlere mål, sa pateren.

SYD-AFRIKANSKE UNION

Flere prester arrestert.

I midten av desember ble flere prester arrestert under påberopelse av loven om avskaffelse av kommunismen som regjeringen Strydom bruker som en kølle mot alle som misbilliger dens rasepolitikk. Blant de 140 arrestasjoner som

ble foretatt uten varsel av sikkerhetspolitiet, finner man foruten prester av forskjellige konfesjoner, fagforeningsformenn, leger, advokater etc., alle kjent skyldige for opposisjon mot «apartheid», og intet annet.

I et brev offentliggjort av «Times» i London, skriver pastor Huddleston, anglikansk misjonær og kjent motstander av den sydafrikanske rasediskriminering, og som av denne grunn måtte forlate landet i fjor: «Hvis jeg var blitt i Syd-Afrika, var jeg sikkert selv blitt arrestert.» Og han understreker at arrestasjonsbølgen har til hensikt å sette skrekk i alle motstandere av rasepolitikken, og stemple alle protestmanifestasjoner som kommunisme.

FREDRIKSTAD		
FREDRIKSTAD BLIK- & METALVAREFABRIK Andresen & Müller Mek. Verksted - Blikkemballasje og metallvarer av enhver slags - Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed - Isenkramartikler - Elektrisk og Autogensveisning - Stanseartikler.		
	HELENE ANDRESEN Kjøtt- og pølsevarer Fredrikstad Tlf. 2031	ARENDAAL OLAV SLAATTENE Gartner Tlf. 1958 Havstad, Arendal
ARENDAAL		
Glassmester HANS ANDERSEN Østregt. - Arendal Tlf. 1725	ARENDAALS FARVEHANDEL Tlf. 1460 - 1680 Engros - En detalj	BRØDRENE PETERSEN Skomakerforretning Arendal
HJELM EMANUELSEN A/S Møbelforretning Langbryggen Arendal	SHELL — ARENDAL Tlf. kontor 2013 Anleggstlf. 1848	GARTNERHALLEN IMPORT A/S Tlf. 3159 - 3208 Torbjørnsbu - Arendal
BYGGMESTER HANS NILSEN Nettet 362 Arendal	HENRICHSEN & HOLMSTØL Aut. Rørleggere Tollbodgaten - Arendal	
S. JONSSSEN A/S Kolonial- og Fedeverer Moderne Fryseri og Kjøleanlegg Arendal - Tlf. 1394, 1397	THS. LØVOLD Grunl. 1886 — Tlf. 1173, 1495 Maling - Tau - Duk - Koster og børster Skibsrekvisita - Malerverer Engros og en detalj	
ALEX ANDERSEN Alt i kjøtt og pølsevarer Tlf. 1308	O. RØED'S EFTF. — ARENDAL (OLAF I. HARTVIGSEN) Manufaktur- og Utstysforretning - Dampfjærrenseri Telefon 1037 - 1643 Etabl. 1857	

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 41 64 78 - 69 43 72

Jens J. Andersen
 OSLO - CENTRALBORD 68 34 00
 Beste leverandør av
KJØTT-FLESK-PØLSEVARER

Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt kaffe gir

BEDRE KAFFE
DRØYERE KAFFE

**A SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK**

«KLAR»

Fåes i banker over hele landet

All slags forsikring

ANTH. B NILSEN & CO'S

ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

BERGEN

ERLING KRAGE A/S

Pryd- og brukskunst

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: «Kjell»

M. GALLUS

Leverer alt til leger, sykehus og laboratorier

Oslo - Etabl. 1847

G. GALLIGANI

PRYD- OG BRUKSKUNST

OSLO

WISBECH

Majorstua - Oslo

**MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER**

ØKONOM Centralopvarming

Inneh.: Trygve A. Engh

Tlf. 42 51 33 - Oslo

Varme — Ventilasjon — Damp
Varmtvann — Olje — Stoker
Fyring — Kjelerrep. — Ettersyn

SØREN HANSSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

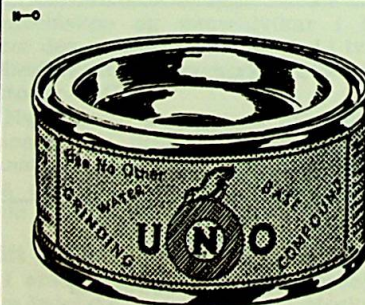
N. JOHANSEN

Bakeri & Konditori

Valkyriegt. 1 - Oslo

ERLING MOE

God fisk

**Beste
og hurtigste
slipemiddel
for lager og
ventiler**